ÇARŞAMBA
11
Sonteşrin
1 9 4 2

ULUS BASIMEVİ
Çankırı Caddesi. Ankara
Telgraf: ULUS Ankara
—(Telefon.)—
Başyazarlık 1371
Yazı İşleri Müdürü 1061
Müessese Müdürü 1144
Yazı İşleri 1062
İdare 1064

ULUS
ADIMIZ ANDIMIZDIR

2 nci basış
1 kuruş

Başvekilimizin çok mühim beyanatı

Başvekilimiz bu sabah mecliste yiyecek, giyecek, yakacak için Hükûmetin aldığı yeni kararları izah etti

Fevkalâde kazançlar için bir defaya mahsus olarak varlık vergisi konulmaktadır

Bugün öğleden önce saat 10 da toplanan Büyük Millet Meclisinde Başvekilimizi dinliyen Mebuslar ve Başvekilimiz beyanatta bulunurken.

Dar gelirli vatandaşlar aslâ sıkıntıda bırakılmıyacaktır

Büyük Millet Meclisi dün saat 10 da Şemsettin Günaltay'ın reisliğinde toplanmıştır. Celse açılınca Reis sözü Başvekilimiz Şükrü Saracoğlu'na vermiştir.

Başvekilimiz şiddetli alkışlar arasında kürsüye gelmiş ve Hükümetin işe meseleleri, hayat pahalılığı ve Hükümetin aldığı yeni ve mühim tedbir ve kararları etraflı bir şekilde izah etmiştir.

Başvekilimizin bu beyanatı, Meclisin çok samimi tasvip tezahürleriyle karşılanmış ve sık sık alkışlanmıştır.

Şükrü Saracoğlu'nun beyanatını aynen neşrediyoruz:

— Arkadaşlar;

Müsaadenizle hemen işe giriyorum.

Sizler Ankara'dan ayrılırken, her tarafta ve her malda bir kıpırtı başladı. Fiyat kıpırtısı.

Bu kıpırtı, dar bir zaman içinde, yürüyüşe inkılâp etti ve bu yürüyüş çok süratle bir koşuya ve bir koşuşmaya tahavvül etti ve böylece fiyatlar aldı, yürüdü. Öylesine yürüdü ki, her sabah yatağından kalkan her vatandaş, eşi ile, dostu ile konuşarak ve gazetelerde okuyarak, yeni fiyat artışları ile karşı karşıya kalıyor ve kendi kendine soruyordu:

— Nereye gidiyoruz ?

Diğer bir kısım halk da, Hükümetin hiç bir şey yapmadığını ve seyirci kaldığını görerek soruyor :

— Hükümet nerede ?

Nihayet bazıları da, Hükümeti şu veya bu iktisat mezhebine malederek, hâdiseleri kendi aklınca izaha çalışıyordu.

Her şeyden evvel, bu son mütaleaya cevap vereceğim.

Biz, ne Adam Smit'in talebesi, ne de Karl Marks'ın çırağıyız. Biz sadece, içtimaî dini, halkçılık ve iktisadî mezhebi devletçilik olan, siyasî bir fırkanın çocuklarıyız. (Alkışlar bravo sesleri).

Bizi ve işlerimizi yakından takibedenler, bizim, fırka programına ne kadar bağlı olduğumuzu anlamakta zorluk çekmezler. Esasen, işe başlarken, memleketimizin en büyük mahsulü olan, hububat ve pirinç hakkındaki kararlarımızla pamuğa fiyat tespit eden ve yüne ve yapağıya el koyan kararlarımız, bizim hangi yolun yolcusu olduğumuzu kâfi derecede göstermişti.

Fiyatların baş döndürücü bir süratle artması üzerine, sorulan Hükümet nerede? sualine karşı da, Hükümetin her an iş başında olduğunu, şimdi vereceğim izahat ve almakta olduğumuz kararlar gösterecektir.

Başlıca üç tehlike

Arkadaşlar;

Bugün memleketimiz, muharip devletlerle tamamen çevrilmiş bir haldedir. İşlerimizde ve kararlarımızda, bu hakikati gözden kaçırırsak, vereceğimiz hükümlerde ve alacağımız tedbirlerde büyük hatalara düşeriz. Bilmeliyiz ki, bugün dördüncü yaşını yaşıyan harp, yaşlandıkça fenalıklarını ölçüsüz arttıran muzir bir mahlûktur.

Bugün için harp dışı olan her memleket, başlıca üç harp tehlikesi karşısındadır. Bunun birincisinde, harbin memlekete katiyen girmiyeceğine inanılır ve ona göre hazırlıksız bir halde bulunulur. İkincisi, memleket çocukları arasındaki kuvveti teşkil eden birlik çözülür ve bu yoldan haricin iştihaları kabarır. Üçüncüsü de, harp de, diğer varlıklar gibi, genç iken daha akıllı ve hesaplı hareket ettiği halde, yaşlandıkça akılsız ve hesapsız işler yapar ve böylece civarında bulunan harp dışı devletler için daha tehlikeli olur.

Bugün harbin bulunduğu memleketlerde, mütemadiyen artan fenalıkların bir kısmı da, hudutlarımızı geçerek memleketimize yeni yeni sıkıntılar getiriyor. Harp uzadıkça, darlıklarımızın, sıkıntılarımızın çoğalacağını tabii görmek, ona göre daima hazırlıklı bulunmak, tedbirler almak lâzımdır.

Bugün, memleketimizin katlanmaya mecbur olduğu mahrumiyetler, başka memleketlerinkine nazaran yok denecek kadar azdır. Gün geçtikçe, yeni yeni tahditlerle karşılaşmak mecburiyeti bulunduğunu, daima göz önünde tutmak ve bunlara katlanmak için hazırlıklı bulunmak her vatanperverin borcudur.

Ayaklanan ihtikâr

Arkadaşlar;

Harbin ilk yılını, az çok rahat geçirdik. Çünkü, memleketimiz ambarlarında ithalât ve ihracat malları mevcut olduğu için, her hangi darlık ve mahrumiyet, kendini hissettirecek bir dereceye varmadı. Bu yılın en büyük darbesi, Türk bütçesinin üzerinde göründü. Çünkü, sulhumuzu korumak ve kurtarmak için, koskoca bir Türk Ordusunu derhal silâh altına almıya ve silâh altında tutmıya mecbur olduk.

Harbin ikinci ve bilhassa üçüncü yılında, yer yer darlıklar hissolundu. Çünkü, harp dolayısiyle mal ithali çok zorlaştığı gibi, memleket çocuklarının silâh altında tutulması da, bir taraftan istihlâki çoğaltırken, diğer taraftan istihsali azaltmıya başladı. İşte başlıca bu sebeplerden artmıya başlıyan fiyatlarla ve bu yüzden ayaklanan ihtikârla mücadele etmek vazifesini duyan Refik Saydam Hükümeti, âzasının birleşen kanaatleriyle kararlar aldı. Fiyatlarla, muhtekirlerle mücadeleye başladı.

Alınan mücadele kararları, yenilerini davet etti. Yeni kararlar da, daha sıkı, daha sert kararları zaruri kıldı ve böylece, karardan karara geçilerek, memleket dahilinde bir çok mallara el konulmıya kadar ileri gidildi. Bu kararlar, herkesin beklediği matlûp neticeyi vermedi. Az bir zaman içinde, memleket dahilinde, resmi fiyatlarla bazı malları bulmak imkânsız bir hale geldi ve memleket dahilinde, koskoca bir kara pazar yerleşti. Bu levha karşısında, hepimiz, evvelâ kendi kendimize, sonra da birbirimize sormıya başladık. Acaba bu kararlar veya hiç değilse, bunlardan bazıları alınmamış olsaydı daha iyi olmaz mıydı ?

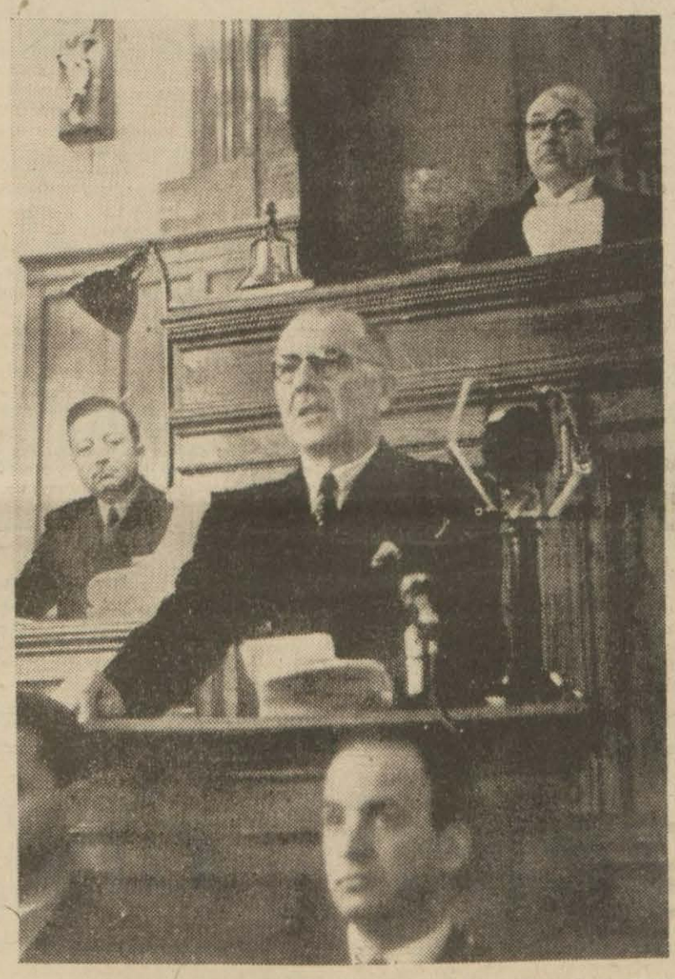

Aradan çok geçmeden hüküm vermiye başladık. Bu hükme göre, bu kararlar alınmasaydı daha iyi olacaktı.

Saracoğlu Hükümeti

İşte bu cereyanın ve bu kanaatin dolaştığı ve canlandığı günlerde, Saracoğlu Hükümeti iktidar mevkiine geldi ve gelir gelmez de, evvelce alınmış olan sıkı kararların bazılarını ipka ederek büyük bir kısmını ortadan kaldırdı, diğer bir kısmını değiştirdi ve tatbiki daha kolay ve aha çok imkân dahilinde görülen yeni kararlar aldı.

Pamuk, yün ve yapak hakkında, kararlar almakta gecikmedik. Bu mahsullerin tek alıcısı Hükümet olduğu için, kararlarımızı yürütece - ğimize emin olduk. Kezalik, pancarın tek alıcısı ve şekerin tek satıcısı olduğumuz için, bunlar hakkında fiyat kararları almakta ve bunları tatbika geçmekte gecikmedik, resmî ve hususî fabrikaları birleştiren, yünlü ve pamuklu kumaşlar hakkındaki kararları muhafaza etmekle kalmadık, bunların arasına, deri fabrikalarını da ilâve ettik.

Irkımızın başlıca gıdası olmak itibariyle, memleketimizin en büyük meselesini teşkil eden hububat hakkında, yüzde 25 kararını aldık ve bu kararı alırken, alacağımız yüzde 25 lerle, hem ordumuzun ve büyük şehirlerin işaesini emniyet altına almak ve hem de tanzim satışları yapmak hususlarında kâfi derecede kuvvetli olacağımız kanaati hâkimdi. Kezalik pirinç hakkında da aynı kanaatle ve aynı istikamette karar aldık.

Arkadaşlar;

Görüyorsunuz ki, Hükümetinizin, herhangi bir kararı alırken, üstünde en çok durduğu, en çok hassasiyetle tetkik ettiği nokta, alınacak kararların, âdil olması ve tatbik kabiliyetini haiz bulunmasıdır.

Tekrar ediyorum, biz bu yolda, fiyat kontrolü kararları alırken, çok mühim bir keyfiyeti, daima göz önünde tuttuk ve bundan sonra da daima göz önünde bulunduracağız.

O keyfiyet de, bu kararlardan doğan yükün, müstehlik ve müstahsillerden terekküp eden vatandaşlar arasında âdilâne taksimidir. Bugüne kadar, maalesef, dövizli, dövizsiz, takaslı, takassız, memlekete gelen ithalât mallarının fiyatları üzerinde hâkim olamadık. Kezalik, binbir çeşit yollarla yapılan alış verişlerde, muhtekirler ve vurguncular tarafından yaratılan yüksek fiyatların da önüne geçemedik. Böylece, fiyat kararlarımızın yükünü, daha ziyade çift çiye yükletmiye devam ettik. Bu yolda devam etseydik, yalnız haksızlıkları yığın haline getirmiş olmakla kalmıyacak, istihsalin azalması gibi, büyük bir tehlike ile de karşı karşıya kalmış olacaktık.

Onun için, bundan sonra da, terlemeden para kazanan müstehliklerin, alın terinin yarattığı mahsullere, mübalâğaya kapılmaksızın, değer fiyat vermeleri imkânını yaşatmıya çalışacağız, (Bravo seleri).

Vatandaş hak arar

Ötedenberi bir çok yazıcılarımız, köylünün dertlerini azaltmak için yazılar, şiirler yazarlardı. Bunlar çok yerinde yazılardır. Gariptir, köylünün bir boydan öbür boya yüzünün güldüğü bugünlerde, kalemlerden, bu sevince iştirak eden bir kelime düşmedi. Bilmeliyiz ki, vatandaş sadece şiir mevzuu olamaz ve vatandaş, şiirden ziyade hak arar.

Bundan sonra da, alınacak kararlarla, en çok arayacağımız cihet, bu kararların tatbik ve yükü taksim kabiliyeti olacaktır. Çünkü, böyle olmıyan kararların, süratle duaya inkılâp edeceğine ve hattâ, fenalık yaratacağına şüphe yoktur.

Biz bu defa, tatbik kabiliyeti olan ve yükü âdilâne taksim eden kararları aldık. Bunan sonra da böyle yapacağız. Çünkü, maksada ancak bu yoldan varacağımıza kaniiz. Netekim, bugüne kadar aldığımız ve muhafaza ettiğimiz kararların hiç birinde, tatbik noktasından bir kusur olmamıştır. Hububat ve pirinçteki yüzdeleri tahsil etmekteyiz. Diğer sahalarda da, tarafımızdan tayin olunan fiyatlarda, bir değişiklik olmamıştır. Bu böyle olmakla beraber, hedefimizin diğer cephesini teşkil eden, memlekette normal ve mutedil fiyata kavuşmak ümidi tahakkûk etmemiştir. Çünkü, her şeye rağmen, başlıca gıdamız olan hububat fiyatları aldı yürüdü. Hububatla beraber, veya onu takiben diğer gıda maddeleri fevkalâde pahalılaştı. O kadar ki, bugün bunların bir çoğu, dünkü kara pazar fiyatlarını bile geride bırakmış bulunuyor.

Daha ziyade, hububat, tereyağı ve et gibi gıda maddeleri fiyatlarında görülen ölçüsüz artışta, ötedenberi muhtekirler namını verdiğimiz sınıfın tesiri yoktur veya yok denecek kadar azdır. Çünkü, fiyatlar artarken, hububat, tamamen köylünün elinde bulunduğu gibi, diğer gıda ve hayvan maddelerinin de köylünün elinde iken pahalılaşmış olduğu görülüyordu.

Fiyat politikası

Eğer, bu tarzdaki fiyat yükselmeleri, makul denecek bir had dahilinde kalmış olsaydı, bunu hoş görmek, belki de mümkün olacaktı. Çünkü,

a) Hükümet bile, resmî fiyatlariyle böyle bir yol tutmuş bulunuyordu.

b) Bu yoldan, çok düşük olan köylü hayat seviyesinin bir az kalkması, yüreklerimizi ferahlandıracağı kadar. Partimizin halkçılık ve devletçilik prensipine de uygun düşecekti. Fakat maalesef, fiyatlar böyle makul bir hadde durmadı. Bilâkis, başdöndürücü bir süratle aldı yürüdü ve mahdut gelirleriyle kendilerine gıda tedarik eden milyonlarca şehirli, bir istirap uçurumuna doğru sürüklenmiye başladı.

Alelûmum gıda fiyatlarının, artmasında başlıca âmil olan, buğday ve hububat fiyatlarının, bu ölçüsüz yükselisindeki mesuliyeti, yalnız köylüye yükletmek, bittabi doğru değildir.

Hububatın % 25 ini, köylüden, o gün için iyi sayılan bir fiyatla Hükümet namına toplamağa karar verdiğimiz günlerde, şehirlerimizin hububat ihtiyaçlarını günü gününe ve hattâ saati saatine zor yetiştiriyorduk. Ve ambarlarımızda hiçbir stok mevcut değildi. Bu vaziyet, gözönünde dururken, alacağımız % 25 lerin ambarlarımıza girmesini temin için, bu % 25 leri ödeyinciye kadar, her çeşit hububat alış verişini yasak etmekte tereddüt etmedik. Bu yasak, şehirlere hububatın inmesine ve fırınların beslenmesine mâni olmakla kalmadı, % 25 lerle biriktirmeğe başladığımız hububat mevcudunun, şehir ihtiyaçları için, erimeğe başladığını gördük. O kadar ki, aldığımız haberler, bizzat buğday sahiplerinin bile, daha ucuz olduğu için, çarşıdan ekmek tedarikine çalıştıklarını bize öğretti.

Ordumuz ve kara günlerimiz için, hazırlamakta olduğumuz stokların, yaz ortasında erimeğe başlaması, bizi telâşa düşürdü. Meseleyi bir kere daha tetkik ettik. Alacağımızı almadan, hububat alış verişini serbest ilân etmekte gene tehlike gördük. Stoklarımızı eritmiyen ve şehirlere ekmek bulan bir çare aradık. Bu çareyi, belediyeleri muvakkaten işe sokmakla bulabileceğimizi ümidettik. Belediyelere verdiğimiz bu vazifenin başarılabilmesi için, onlara yer yer krediler açtırdık ve aynı zamanda muayyen tarihlerde kendilerine hububat vermiyeceğimizi bildirdik. Bundan sonra, yüzlerce belediye, buğday ambarı sayılan yerlere hücum etti. Herkesin kafasında, kendi şehri için bir yıllık bir stok yapmaktan başka bir kaygı mevcut değildi ve böylece her yerde bir fiyat yarısı başladı ve hiçbir fiyat, bunları yarıştan vaz geçiremedi. Bu yoldan, hububat fiyatları ve onunla beraber diğer gıda maddeleri fiyatları gittikçe artarak, bugünkü mübalâğalı raddelere eriştı. Anlaşıldı ki, ihtikâr, tüccarların inhisarı altında değildir. Bu, işin bir cephesidir.

İkinci cephesi de, bizim bu işte, ticaret kabiliyeti olmıyan ve kâr-zararla alâkası bulunmıyan belediyelerin, bu işi beceremiyeceklerini, evvelinden görememiş olmamızdır. Fakat, işin, bir üçüncü cephesi vardır ki, o da, bu sahada gösterilen gayretler ve faaliyetlerin her şeye rağmen, bizi, büyük ve müsbet bir neticeye yaklaştırmasıdır. Çünkü, bugün elimizde, hiçbir vakit malik olamadığımız bir hububat stoku mevcuttur ve bu sayede yakın ve büyük korkular zail olmuş bulunmaktadır.

Bizim asaletimiz

Arkadaşlar;

Bazı memleketlerde, dokuz göbek dedesini sayabilen adamlara asil derlermiş. Bizim milletimiz, bütün tarih boyunca, böyle bir asalet tanımadı. Bizim tanıdığımız asalet, ruhi asalettir ki, o da, bize, yaptığımız işlerin iyiliklerinin, eksiklerinin, cesaretle, açık ve temiz bir yürekle ortaya dökülmesini emreder. (Alkışlar) Onun için, bugünkü fiyatlardaki mesuliyette, Hükümetin hissesi bulunduğunu söylerken duyduğum ıstırabın yanı başında, hususi bir haz hissediyor ve bu sözlerimi, millî asalet kaidelerimize uygun göreceğinizi ümidediyorum. (Bravo sesleri).

Gıda maddelerindeki pahalılığın istihsali teşvik edici bir iyiliği olduğu da inkâr edilemez. Biliyoruz ki tahditler muvakkat tedbirlerdir ve bu buhranı sağlam ve kati olarak ancak istihsali arttırmakla yenebiliriz. Bugünkü mübalâğalı fiyatlar köylümüzü toprağa bağlamış ve böylece köylümüz bu sene her yıldan daha fazla bir gayretle ekim faaliyetine devam etmekte bulunmuştur. Biz bu faaliyete muhtaç köylülere 30 bin ton tohum vermek suretiyle iştirak ettik.

Bundan başka her sene muntazaman artan devlet zeriyatı, bu sene, daha geniş bir adım atarak geçen seneye nazaran yüzde yüze yakın nisbette bir tezayüt kaydedecektir.

Bu münasebetle fabrika ve madenlerimizde çalışan işçilerimizin memlekette yarattığımız eserlerde büyük hisseleri olduğunu da söylemeliyim. Adetleri ve ehemmiyetleri gün geçtikçe çoğalan Türk işçilerinin ihtisaslarının arttırılması, sıhhi, içtimai durumlarının düzenlenmesi Hükümetinizi çok yakından ilgilendiren mühim bir mevzudur. İş Kanunu ile iş hayatına müdahale etmiş olan Cumhuriyet Hükümeti bu kanunun icaplarını tamamlamak için her gün daha dikkatli daha gayretli olacaktır.

Harp yıllarının vatan çocuklarından beklediği fedakârlığı en iyi anlıyan memurlar olmuştur. Büyük mahrumiyetlere katlanarak çalışan bu kütle içinde çok iyi çalışanlar olduğu gibi fena çalışanlar da vardır. İyileri mükâfatlandırmak ve fenaları cezalandırmak için daha dikkatli ve hassas olacağız. (Bravo sesleri).

Devlet eliyle yapılan benzin, lâstik, çimento, demir tevziatı etrafında vaki olduğu söylenen suiistimalleri bertaraf etmek için alâkalı Vekâletlerin dikkatleri bu mevzu üzerinde toplanmıştır.

Arkadaşlar;

Arzettiğim gibi, bilhassa gıda fiyatlarının hiç bir ölçüye sığmıyan bir şekilde alıp yürümesi, sabit ve mahdut bir iratla geçinen milyonlarca vatandaşı, bir ıstırap uçurumu ile karşı karşıya bıraktı. Bu manzara ile karşılaşan Hükümetimiz, bütün dikkatini, bu muztarip kütle etrafında toplamağa karar vererek, birçok içtimalar akdetti. Ve meselenin bütün safhalarını, haftalarca süren bir tetkika tabi tuttu.

Bizi, haftalarca üzerinde çalışmağa mecbur eden mevzu, herkesi işgal eden pahalılık, bilhassa gıda maddelerindeki pahalılık mevzuu olmuştur.

P. T. T. ve tren ücretleri

Bu mevzu konuşulurken, daha ilk adımda, Posta - Telgraf, tren ücretlerinin, kumaş, iplik ve saire gibi, Devlet Müesseseleri mamulâtının ucuzluğunun, diğer yerli ve ithalât mallarının pahalılığı ile büyük bir tezat teşkil etmekte olduğunu gördük ve kendi kendimize sorduk, acaba Devlet Müesseseleri mamulâtının fiyatlarını umumi fiatlara intibak ettirmek mi icabeder, yoksa bunları, tevzilerindeki suiistimal şayialarına ve cesim fiyat farklarına rağmen, ucuz tutmakta devam etmek mi daha iyidir.

Bu suale, bu müesseseleri zararla işler bir halden çıkarmak şartiyle ve bazı zaruri istisnalardan kat'i nazar ucuzlukta devam cevabını verdik. Tevzideki suiistimallerin de, zamanla, çalışmakla azalacağına inandık.

Halkın ve tüccarın elinde bulunan, alelhusus gıda maddeleri pahalılığına gelince; bununla her şeyden evvel mücadele etmenin lüzumuna kani olduk. Fakat onun için kuvvetlerimizi, herhangi geniş bir sahada israf etmektense, onları daha ziyade, bu pahalılığın kurbanlarının bulunduğu saha etrafında tahsit ederek çalışmanın daha faydalı olacağı ve seri neticeler vereceği kanaatına vasıl olduk.

Esasen, Hükümet beyannamesini huzurunuzda okurken, bu bahse temas etmiş "bizim çekmekte olduğumuz darlık, bu umumi ve büyük ıstırabın küçük bir parçasıdır. Ve bunun çoğalması ihtimali yok değildir. Böyle olduğu takdirde, bu yükü mütesaviyen çekmek ve çektirmek için, bütün tedbirleri almakta kusur etmemeğe çalışacağız" demiştim.

Aynı beyannamenin diğer bir yerinde de zengin ve paralı adamlar için bir mesele mevcut değildir. Köylü ve çiftçi, bu malların sadece satıcılarıdır. Amele ve esnaf yevmiyelerini ve işlerini yeni şartlara daha evvelden intibak ettirmişlerdir, diyerek, böylece, Devlet yardımının, dar ve sabit gelirli sahaya ve insanlara tevcih edilmesi lâzımgeldiğini anlatmıştım. Bu defa da, halktan olsun, memurdan olsun, dar ve sabit gelirli aileleri pahalılık yükünden mümkün olduğu kadar kurtarmak lâzımdır, karar ve kanaatına bir kere daha vardık. Hemen, hemen kâmilen şehirlerde oturan bu halk tabakasını, bu defa daha yakından tetkik ettik. Gördük ki, Türkiye'de, nüfusu on bini tecavüz eden şehirlerimizde oturan insanların yekûnu 2.660.000 kişidir. Bundan, İzmir, İstanbul ve Ankara'da oturan bir milyon insanı düşecek olursak, 1.660.000 kişi kalmaktadır. Buna, normal artış payı ilâve edilince, 1.800.000 eder. Eskişehir, Aydın, Manisa, Sivas, Samsun, Konya gibi şehirlerde oturan bu halkın, her halde üçte ikisinin, hububat veya diğer ziraat işleriyle meşgul veya başkaca yardım dışı olduğu muhakkaktır.

Şu halde, 80 küsur şehirde oturan 1.800.000 kişiden, yalnız 600.000 i yardıma muhtaç demektir.

On binden az nüfuslu şehirlerin ziraî siması daha ileridir. Onun için, buralarda oturanların yardıma muhtaç olanlarının yekûnu 3-4 yüz bini geçmez.

Ankara - İstanbul - İzmir

Ankara, İstanbul, İzmir şehirlerine gelince; istatistiklere göre, bir milyondan az olan bu 3 şehrin nüfusuna bir artma payı ilâve edilerek, yekûnu 1.100.000 olarak kabul ve bunun, 500.000 ilâ 600.000 ini yardımdan müstagni addettik ve böylece yardım edilmesi lâzımgelen vatandaşların yekûnunu küçük şehirlerde 400.000, ortalarda 600.000, üç büyük şehrimizde de 600.000 olarak ceman 1.600.000 tahmin etmek suretiyle her halde hakikatın civarında bir rakam kabul etmiş olduğumuza inandık.

Şimdi, en mühim iş, pahalılıktan en çok muztarip olan bu bir buçuk milyondan fazla olan halkın tesbiti idi. İlk nazarda, bize, pek zor görünen bu iş istikametinde çalışırken, müşahede ettiğimiz bazı kolaylıklar, bizim cesaretimizi arttırdı.

Maksadımız, büyük, küçük şehirlerde oturan dar ve sabit gelirli olanlarını bulmak ve tesbit etmekti. Resmi istatistikleri tetkik ederken gördük ki, umumi bütçeden maaş ve ücret alarak geçinen insanların adedi, 110.000 dir. Bunları, karı ve çocuklariyle beraber 500.000 olarak kabul ettik. Yetim, dul ve mütekaitlerin yekûnunu da 60.000 bulduk. Ve bunların çoğu, tek nüfustan ibaret olduğu için, onları da 100.000 olarak kabul ettik. Bundan sonra, mahallî idarelerle belediyelerin, devlet iktisadî teşekküllerinin ve mülhak bütçelerin ücretli veya maaşlı olarak istihdam ettikleri memurların yekûnunu aradık ve bunların 140.000 olduğunu gördük. Bunları da, karı ve çocuklariyle beraber 700.000 olarak kabul eyledik. Böylece, ceman 1.600.000 olarak kabul ettiğimiz, dar ve sabit iratlı nüfusun 1.300.000 ninin, kolayca tesbit edilmiş olduğunu gördük. Geriye, hiç bir maaş ve ücretle alâkası olmıyan 3-4 yüz bin kişi kalıyordu. Bunların, merkezden tesbiti mümkün olmadığı için bir an evvel de tesbit edilmeleri icabettiği için, Kaymakamlardan ve Belediye Reislerinden, oturdukları şehirlerdeki dar ve sabit iratlı insanlardan, ekmek ve gıda tedarikine kuvvetleri yetişmiyen vatandaşların adetlerinin tesbit edilerek bildirilmesini istedik. Böylece, bir taraftan bunları yapar ve dar ve sabit gelirli vatandaşlara yardım sahasını çizerken, diğer taraftan, bu vatandaşlara nasıl ve ne kadar yardım edebileceğimizi araştırmağa başladık. Gerek bu yardımları temin ve gerek iktisadi buhranı karşılamak için, üstünde, birer karara vasıl olduğumuz mevzular şunlardır:

Yardım mevzuları

1 — Elbiselik kumaş ve ayakkabı
2 — Hububat
3 — Bulgur
4 — Pirinç
5 — Yağ
6 — Şeker
7 — Kumaş
8 — Kömür
9 — Varlık vergisi

(Sonu 2 inci sayfada)

Bugün saat 16 ya kadar gelen harici haberler ikinci sayfamızdadır.

Bu Sayımız 1 kuruştur

Günün en mühim hâdisesi olan Başvekilimizin beyanatını tam vermek için bugünkü ULUS ikinci bir basış yapmaktadır. Bu sayımızın fiyatı bir kuruştur. Bu sayımızda okuyucularımız bu sabah gelen en son dış haberleri de ikinci sayfamızda bulacaklardır. Bu münasebetle "Akşam Haberleri" sayımız sırf bugün için neşredilmiyecektir.

Başvekilimizin çok mühim beyanatı

(Başı 1 inci sayfada)

1 — ELBİSELİK KUMAŞ VE AYAKKABI

Umumi muvazene, mülhak bütçeler, Hususi İdare ve Belediyelerle iktisadi Devlet teşekküllerinden tutarı 140 liraya kadar maaş veya ücret alanlara hem kendileri, hem de karıları için birer kat elbiselik kumaş, bundan yukarı maaş alanlara da yalnız kendileri için birer kat elbiselik kumaş vermek istiyoruz. Bundan maada yalnız umumi muvazene ve mülhak bütçelerden aldıkları maaş ve ücret tutarları 75 liradan az olan memurlara ayrıca birer ayakkabı vermek niyetindeyiz. Gerek kumaşlar, gerek ayakkabılar parasız olarak verilecektir. Bu eşyalar süratle hazırlanmaktadır. Tevzi ve taksim için talimatı da yapılmıştır.

Ayakkabı tevziatı iki ay sonra başlıyacak ve senesi içinde ikmal edilecektir. Kumaş tevziatına gelince: erkek kumaşlarının kânunusanide tevziine başlanacak ve tevziat üç ayda hitam bulacaktır. Kadın kumaşlarının tevziatına kezalik kânunusanide başlanacak bu da sekiz ay içinde hitam bulacaktır. Bu tevziatın her üçünde İzmir, İstanbul ve Ankara şehirleri sona bırakılacaktır. Bu iş için hazırlanan kanun lâyihası da Meclise verilmiştir.

2 — HUBUBAT

Geçen baharın son ve yazın ilk günleri büyük hububat sıkıntısı içinde geçiyordu. Önümüzdeki yılın hububat sıkıntılarını bir dereceye kadar önliyebilmek için muhtelif istikametlerde çalışmağa başladık.

A) İngiliz ve Amerikalılardan hububat istedik

B) Hariçten tedarik edilecek hububat için nakil vasıtaları aradık

C) % 25 kararını aldık.

a) İngiliz ve Amerika sefirleri tarafından vadedilen 15 er bin tonluk buğdaylar getirilip teslim edildi. Bundan maada ingilizler ayrıca 7800 ton arpa vâdettiler. Bunun yarısından fazlası bugün bize teslim edilmiş bir haldedir. Amerika verdiği 15 bin tondan ayrı olarak, 6 bin ton buğdayı, iare kanununa tevfikan Amerika'da emrimize hazır tutuyor. Bir vapurumuz bugünlerde bu buğdayı almıya gidecek. Bu istikametteki İngiliz ve Amerika yardımının devam edeceğini ümidediyoruz.

b) Nakil vasıtası tedariki için her tarafa birden baş vurduk. Portekiz limanlarındaki Alman vapurlarını satın almıya teşebbüsümüz muhtelif safhalar geçirdikten sonra Portekiz Hükümetinin muvafakati istihsal edilmediği için sukut etti. İsveç'ten vapur tedariki konuşmalarımız devam edip gitmektedir. Bu konuşmaların müsbet bir neticeye varacağına emin olmak mümkün görünmüyor. Amerika'daki Panama bandıralı vapurların satın alınması teşebbüsü de henüz katî safhaya girmemiştir. Fakat bütün bunlara mukabil Fransa ile muhariplerin malûmatı altında yapılan bazı Fransız vapurlarının taraftımızdan kiralanması müzakereleri katî ve müsbet bir neticeye varmak istidadını göstermiştir. Fakat henüz katî ve müspet neticeye varmış değildir. Maalesef son hâdiselerin bu işimize zarar vermesi ihtimali çoktur. Şayet muvaffak olursak hemen memleketteki buğday stokunu beslemiye çalışacağız. Bu böyle olmakla beraber yardımların yapılmamasını ve vapurların temin edilmemesini gözönünde bulundurmak ve sarfiyatı ona göre tanzim etmek her halde ihtiyatlı ve hesaplı bir hareket tir.

c) % 25 ler. Hububat hakkında % 25 kararını alırken bu yüzden elimize geçecek hububatla hem orduyu, hem büyük şehirleri, hem de darlık mıntakalarını doyurduktan sonra her yerde tanzim şartları yapabilmek için elimize kâfi hububat geçeceğini ümidediyorduk. Çünkü istatistikler, Türkiye hububatını 7 - 8 milyon ton olarak gösteriyor ve biz de bu hesaptan elimize hiç değilse bir buçuk milyon ton hububat geçireceğimizi ümidediyorduk. Halbuki evdeki pazar çarşıya uymadı. Ve neticede gördük ki, çiftçilerin Hükümete borçlandığı rakam 600 bin tonu zor tutuyor. Bu iki rakam arasındaki fark, sadece istatistik rakamlarının mübalâğalı tesbit edilmiş olmasından neşet etmiyordu. Daha ziyade gene çiftçilerden intihap edilen subaşılarının pek tabiî olarak çiftçiyi korumak arzularından ileri geliyordu. Benim duyduklarımdan, gördüklerimden edindiğim kanaate göre, bu borçlandırma işi tekmil mahsul itibariyle % 3 veya % 5 ağır, % 10 veya % 15 mutedil, üst tarafı da tamamen hafif olarak tesbit edilmiştir ve bu fark, himayeli olduğu muhakkak olan tesbit hatası olmaktan ziyade, tesbitin, mahsulün yeşil devrinde yapılmış olmasından ileri gelmiştir. Bu fark, mahsulün bozulmasından dolayı bazı mahdut yerlerde çok ağır bir durum yaratmıştır.

Köylü borcunu ödüyor

Köylü borçlandığı miktarı bizi memnun edici bir tarzda muntazaman ödemektedir. Köylünün borçlandığı miktarın azlığından doğan endişeyi köylünün borcunu muntazaman ödemekte olması büyük nisbette izale etmiştir. Son birkaç ay içinde hariçten de (50) bin tona yakın buğday getirttik. Bugün, hububat vaziyetimiz endişelerimizi kısmen telâfi etmekle beraber her çeşit fıvat manevrasına müsait bir şekilde değildir.

Görülüyor ki, bu % 25 ler, elimize, her çeşit manevrayı yapmıya müsait bir miktar vermemiştir. Bu yüzden ve bir de biraz evvel arzettiğim, belediyelerin ölçüsüz ve hesapsız talepleri yüzünden buğday fiyatları almış yürümüştür. Filvaki elimizdeki miktarla piyasaya müdahale etmiş olsaydık, fiyatlarda geçici bir salâh yaratabilecektik. Fakat biz bunu yapmadık. Ve elimizdeki hububatı, daha kara gün için saklamayı tercih ettik. Fakat bu intizar devresi devam ederken İzmir, İstanbul, Ankara ve Zonguldak için kendilerine buğday tedariki hususunda tesbit ettiğimiz tarih yaklaşmıya ve böylece yeni bir fiyat artması tehlikesi kendini hissettirmiye başladı. Bunu önlemek için fedakârlık yapmak zaruretini duyduk ve bu şehirlere lâzım olan buğdayı, tecviz edebileceğimiz bir fiyatla ve sıkı kayıtlarla vermeyi ve bunu imkân hasıl oldukça serbest piyasadan alarak bir dereceye kadar kapamayı muvafık gördük. Böylece bu şehirlerin vaktü halî verinde olan insanlarına 300 gram ekmeği 5,5 kuruş fazlasiyle 14 kuruşa yedirmiye başladık.

Gerek bu şehirlerde, gerek diğer şehirlerde tesbit edilen ve tesbit edilmekte olan ve yekûnu bir buçuk milyonu geçecek olan, dar ve sabit iratlı vatandaşlara eski ucuz fiyatla ekmek, un veya buğday vermiye başladık ve bu yolda devam etmek kararındayız.

Bütün bu hesaplar, eldeki hububat mevcuduna ve bir de çiftçiden mütebaki alacağımızın tahsiline dayanıyor. Bu suretle hesaplar ucu ucuna ançak denk geliyor. Şayet haricin buğday yardımı devam eder, köylü makul fiyatlarla hububatını satarsa, seneyi az sıkıntı ile geçirmek ve hesaba konulmamış bazı darlıkları bertaraf etmek mümkün olacaktır. Fakat tahsilde müşkilât olur, haricin buğday yardımı devam etmez, veya hariçten bizim temin etmemiz mümkün olmaz ve yeni, yeni ihtiyaçlar ve zaruretler karşısında kalacak olursak, en sert tedbirlere baş vurmaktan aslâ çekinmiyeceğiz. Her halükârda bir buçuk milyon civarında gördüğümüz bu dar ve sabit gelirli vatandaşları aslâ sıkıntıda bırakmıyacağız. (Bravo sesleri)

3 — BULGUR

Buhranın ve pahalılığın en ağır yükünü taşımakta olan dar ve sabit gelirli vatandaşlara çok ucuz fiyatla bulgur vermek kararını aldık. Bulgurlar hazırlanıyor ve yekûnu 15 - 16 milyon kiloyu aşacak. Öyle sanıyoruz ki, beş nüfuslu bir aileye, her ay beş kilo bulgur vermek imkânını elde edeceğiz. Bu istikamette yapılan mesai hayli ilerlemiştir. Ordu da kendi bulgurunu ayrıca hazırlamaktadır.

4 — PİRİNÇ

Pirinç için aynı şeyi düşündük. Memleket dahilindeki pirinçlerin % 15 ini tayin ettiğimiz fiyatla, hububatta olduğu gibi, satın alıyoruz. Bu pirincin bir kısmını orduya, mühim bir kısmını da pahalılık kurbanlarına, mal olduğu fiyatla dağıtacağız. Umuyoruz ki, kendilerine vereceğimiz pirincin miktarı, bulgurun rubuundan az olmıyacaktır.

5 — YAĞ MESELESİ

Bugün memlekette mevcut yağ buhranı, garip olduğu kadar yersizdir. Daha dün, memlekette ehemmiyetli bir zeytin yağı stoku bulunduğunu herkes biliyordu. Yaklaşan yeni sene mahsulünün de fena addedilmemesi lâzımgeldiği söyleniyordu. Böyle olduğu halde, zeytin yağı fiyatları birdenbire fırladı. Bu fırlayışın günahını da, buğday ve diğer gıda maddelerine yüklemek istiyorlar. Bu iddia doğru olsaydı, yağdan sonra birer gıda olan zeytin yağı gibi mühim bir kısmı harice çıkarılan üzüm ve fındığın da yağ fiyatlarını hiç değilse takibetmesi icabederdi. Halbuki, bu iki mahsulümüzün fiyatı, diğerlerine nazaran düşük olmakta devam ediyor. Onun için, zeytin yağı fiyatının mübalâğalı fırlayışının günahı, sadece bu işin geniş mikyasta ticaretini yapan mahdut insanlara aittir ve verdikleri sözlere rağmen bu fenalığı yapmışlardır. Bunu, her halde unutmamıya çalışacağız. (Bravo sesleri).

Biz, yağ buhranını yenmek için, şu tedbirleri alıyoruz.

a) Devletin muamele vergisi olarak almakta olduğu % 12,5 ları, bundan sonra aynen yağ alacağız ve bunun için kanun lâyihası Meclise verildi.

b) Zeytin yağı ve pamuk yağı mahsulünün % 15 ini de, tesbit ettiğimiz bir fiyata yani, 80 kuruşa satın almak kararını verdik. Bu yılda elimize, 7, 8 milyon kilo yağ geçeceğini ümidediyoruz. Bununla beraber, bir taraftan ordumuzun ihtiyacını karşılarken, diğer taraftan buhrandan en çok ıstırap duyan 1.600.000 vatandaşın yükünü hafifletmiye çalışacağız. Vereceğimiz yağın fiyatı maliyet fiyatı olacak ve her aileye her ay bir kilodan fazla zeytin yağı veya turyağı verilecektir.

Şeker meselesi

6 — ŞEKER MESELESİ

Mevcudu tamamen Hükümet elinde bulunmasına rağmen, şeker işi, memlekette seri adımlarla bir buhrana doğru koşmaktadır. Çünkü,

a) Türkiye'de istihlâk edilen şeker miktarı, son senelerde 100 milyon kiloyu geçmiştir.

b) Bu sene, köylümüzün eline bolca para geçtiği için istihlâkin 100 milyonu çok aşacağı muhakkaktır.

c) Bu sene şeker mahsulümüzün 50 milyon kiloyu bulabilmesini âdeta memnuniyetle karşılıyacağız.

d) Hariçten şeker tedariki imkânları, gün geçtikçe zayıflamaktadır. Bu hakikatleri herkes bildiği için, memlekette şeker satışını eskisi gibi serbest bırakacak olursak, birkaç hafta sonra, hastalar için bile şeker bulmak mümkün olmıyacaktır. İşte, bu hakikatleri gözönünde tutan Hükümetimiz, muhakkak bir buhranı bir dereceye kadar karşılamak için şu tedbirleri almakta mutabık kalmıştır:

a) Buhrandan mustarip olan 1.600.000 vatandaşa bugünkü fiyatla her ay nüfus başına 600 gram şeker dağıtmak,

b) Gelecek sene pancar miktarını artırmak ve pancar çiftçisini de memnun etmek için, onların bu sene getirdikleri her 100 kilo pancar için, kendilerine birer kilo şeker vermek istiyoruz.

Geriye 30 milyon kilo şeker kalıyor. Bu miktar memleket ihtiyacının üçte birini teşkil etmektedir; işin bu düğümlü noktasını bu ana kadar çözemedik.

7 — KUMAŞ MESELESİ :

Bugün, bu iş hakkında ağızdan ağıza kulaktan kulağa dolaşan cümleler şunlardır: El tezgâhlarının adedi şaşılacak derecede artıyor. Evinde dört tezgâhı olan kimseler kolaylıkla zengin oluyorlar. Hattâ iki tezgâhı olan bir adam, bunları çalıştırmak lüzumunu dahi duymaksızın, kendisine çok ucuza verilen iplikleri satmak suretiyle, rahat rahat geçiniyor. Çok ucuza verilen Devlet kumaşları, elden ele geçerek, dört beş misli daha pahalı halka satılıyor. Kazancın büyüklüğü bir çok suiistimallere yol açıyor. Acaba, başkalarının haksız yere kazandıkları bu paraları Devlete kazandırmak daha iyi olmaz mı? Bu sözlerin, herhangi bir hakikati ifade ettiğine şüphe yoktur. Bugün Devlet elinde işliyen müesseselerin pek çoğu zararla işler bir vaziyete düşmüştür. Bu yolda devam, bizi kapanması zor açıklarla karşı karşıya bırakacağı kadar iktisadî mezhebimiz olan devletçiliği de hırpalıyacağı için çok tehlikelidir. Buna rağmen, biz Devlet işlerinde, bir fiyat intibakına gitmenin, daha mahzurlu olduğuna kaniiz. Onun için, müesseselerimizi, sadece zararla işler bir halden çıkarmayı, çok mahdut ve mütevazi bir kârla iktifa etmeyi, daha doğru bir yol sayıyoruz. Onun için, selâmeti, daha ziyade taksim ve tevzi yollarının ıslâhında görüyoruz. Netekim, bundan sonra kurtarmıya çalıştığımız 1.600.000 vatandaşın, parasız verilecek miktar haricinde, tarafımızdan tesbit edilecek kumaş ihtiyacını resmî fiyatlarla, kendilerine sağlam ve kontrollü yoldan temine çalışacağız. Geri kalanlar için, daha emin bir yoldan aramıya devam edeceğiz.

Kömür meselesi

8 — KÖMÜR MESELESİ :

Bugün, her tarafta bir kömür sıkıntısı hissolunuyor. Geçen sene kışı, 250 bin tonluk bir stokla girmiştik. Bu seneki stokumuz 50 bin ton bile değildi. Bundan başka şimendifer nakliyatının artması, fabrikaların gece, gündüz çalışmaları ve kömür istihsal eden âletlerin bir az daha yıpranması, kömüre olan ihtiyacı her gün arttırmaktadır. Bunlar, geçen seneye nazaran zayıf yerlerimizdir. Kuvvetli yerlerimiz de şunlardır :

a) Geçen sene, kömür ocakları iki ay işliyemez bir hale gelmişti. Bu sene aynı halin tahaddüs etmemesi için daha tedbirliyiz.

b) En mühim kömür ocakları, bir kaç tünelden geçen bir dekovil hattı ile limana ve şimendifere bağlanıyor. Bu iş, kânunusani içinde bitmiş olacaktır.

c) Bu seneye kadar, kışın kömür almıya giden vapurlar, dalgalı havalarda barınacak yerleri olmadığı için, işlerini yarım bırakarak İstanbul'a dönüyorlar ve böylece çok kıymetli, çok zaman kaybediyorlardı. Bu sene, Ereğli limanını kısmen temizlettik. Böylece fırtınaya tutulan kömür vapurlarına, barınacak bir liman temin eyledik ve vakit kaybının önüne geçmiye çalıştık. Bütün bunlara rağmen, kömür buhranı bertaraf edilemezse ki, edilemiyeceği anlaşılmaktadır, kömür sarfiyatının tahdidi için tedbirler hazırladık.

Kömür işinde, en mühim bir mesele de, fiyat meselesidir. Zonguldak madenleri, bir kaç senedir zararla işliyen bir müessese halini almıştır. Küçükten başlıyan bu zarar, bu sene tahammül edilmez bir yekûna varmıştır. Müesseseyi bundan kurtarmak için, fiyatlara zam yapmak zaruretini duyuyoruz. Elyevm kömür, Devlet müesseselerine, tonu 14 liraya, hususî müesseselere de 9 küsur liraya veriliyor. Hem müesseseyi zararlardan kurtarmak, hem de ufak bir amortisman temin etmek için, bu fiyatları 21 liraya çıkarmak icabetmekte olduğuna kani olduk. Daha ziyade ısıtmak ve ısınmak için kullanılan kok kömürlerinin fiyatlarında, bu sene için bir değişiklik yapmıyacağız. Bu yoldan yukarıda tekrarladığım 1.600.000 vatandaşa, kömür tedarik etmeleri yolunu mümkün olduğu kadar açık tutacağız.

Arkadaşlar;

Müsaade ederseniz daha geniş ve umumi mahiyeti haiz olan varlık vergisine girmeden evvel, buraya kadar izaha çalıştığım karar ve mütalealarımızın ruhunu bir kaç cümle ile hülâsa edeceğim. Haftalarca süren araştırma ve müzakerelerimizde, üç büyük mâna, Hükümetinize rehberlik etmiştir: Adalet, emniyet, tatbik kabiliyet..

a) Adalet aradık. Onun için bütün dikkat ve ihtimamımızı, bu buhranın en ağır yükünü çeken 1,5 - 2 milyon vatandaş etrafında topladık.

b) Emniyet aradık. İstedik ki, bu yapacağımız iyilikler, suiistimal edilmesin ve tıpkı maaş verilir gibi verilsin. Nasıl bir adam, iki maaş alamıyor ve nasıl bir adam, maaşsız kalmıyorsa, yapacağımız iyilikler böyle katî ve emin bir yoldan yapılsın. Nitekim, daha şimdiden bu istikamette talimatlar hazırlanmış bulunuyor.

c) Tatbik kabiliyeti aradık. Elimizde olmıyan hiç bir şeyi vadetmedik. Sadece elimizde bulunan veya bulunacağına emin olunan şeyleri vâdettik. Ayakkabı, kumaş, buğday, bulgur, pirinç, yağ, şeker, hep elimizde mevcut olan mallardır.

Onun için, bu kararlarımızın yürüyeceğine ve hissolunur bir salâh yaratacağına eminiz. Vakıa, elimizde olmıyan hiç bir şey, vadetmedik. Fakat yapacağımız iyiliklerin, buna münhasır kalacağını ifade etmiyoruz. Bilâkis, elimize imkânlar geçtikçe, vereceğimiz malların miktarını ve nev'ini arttırmak, çoğaltmak ve bugün için tatbik sahasını teşkil eden, bir buçuk, iki milyonluk vatandaş miktarını çoğaltmak emelindeyiz. Elverir ki, yeni imkânlar, yeni iyiliklere yol açsın.

Bu işlerin haricinde kalan yerlerde de fiyatları başı boş bırakmıyacağız. Az çok faydasına emin olduğumuz herhangi bir kararı almakta aslâ tereddüt etmiyeceğiz.

Varlık vergisi

9 — VARLIK VERGİSİ :

Arkadaşlar,

Alelumum eşya fiyatlarının bugünkü delice artışında filvaki istihsal azlığının, ithalât noksanının, yanlış tedbirlerin bilhassa doymak bilmiyen hırsın ve ihtikârın geniş hisseleri vardır. Fakat bütün bunların tesiri kadar diğer bir vakıa vardır ki o da tedavüldeki Türk parasının mütemadiyen artması ve 700 milyona çok yaklaşmış olmasıdır. Nisbeten ufak derdlere ilâç aranırken bu büyük yarayı ihmal etmek bittabi doğru olmazdı. Onun için diğer işlerle beraber bütün dikkat ve ihtimamımızı bu yara üstünde toplamayı ve bir ilâç bulmayı en önde gelen bir vazife saydık. Bu iş için tek yol tedavüle çıkan paranın bir kısmını vergi olarak geri çekmekten ibarettir. Ve bu geri alış başlıca harp yıllarında çok para kazanmış olanlardan yapılmalıdır, ve yalnız bir defaya mahsus olarak alınmalıdır. Bu mülâhazalara binaen bu iş için bir kanun lâyihası takdim ettik. Uzun tetkiklerden sonra hazırlanan bu kanun lâyihası başlıca üç matrahtan para toplıyacaktır. Bu matrahlar ehemmiyet sırasiyle şunlardır: Tüccarlar, emlâk ve akar sahipleri, büyük çiftçilerdir.

Harp yıllarında en çok parayı tüccarlar kazandığı için bu varlık vergisinin en büyük yükünü bittabi onlar taşıyacaktır. Esasen nevilere sınıflara ve zümrelere ayrılmış bulunan ve verdikleri vergi ve yaptıkları iş malûm olan bu sınıf mensupları hakkında kazandıkları paraların komisyonca takdir edilen bir kısmını vergi olarak istemekte tereddüt duymuyoruz (Alkışlar) ve beş yüz liradan aşağı bir mükellefiyet teklif etmemiş olduğumuza göre fakirleri ve zayıfları bu vergiden tamamen muaf tutmaktayız. Bu vergi münasebetiyle yaptığımız tetkiklerde büyük tüccarların ve bazı zümrelerin vergiden kaçmak yolunu nasıl bulmuş olduklarını görerek hayret ettik ve istikbalde bu gibi vergi kaçakçılıklarına meydan vermemek için tedbirler arastırıyoruz. (Bravo sesleri).

Bu vergi için ikinci matrahımız hanlar, hamamlar, apartmanlardır. Bunların sahipleri bu vergi ile mükellef kılınmıştır. Yalnız aldıkları senelik kira yekûnu 2500 lirayı tecavüz etmezse bunlar için bir mükellefiyet yoktur. Fakat bu miktarı geçiyorsa bunlar Komisyonlarca tayin edilen parayı ödemeğe mecburdurlar.

Üçüncü matrah büyük çiftçilerdir; büyük çiftçiden kasıt 500 lirayı hiç bir işine halel getirmeden verebilecek çiftçidir. Bunlar mükelleftir ve bu mükellefiyet hiç bir zaman bir çiftçinin varlığının yüzde beşini tecavüz etmiyecektir.

Verginin şahıslara göre miktarını altışar kişilik komisyonlar tesbit edecektir. Bu komisyonlara Vali ve Kaymakamlar riyaset edecek Defterdar veya Malmüdürleri de maliyeyi temsil edecekler, diğer dört âza halk tarafından intihap edilmiş olan Belediye, Ticaret Odası veya Ziraat Odası âzaları meyanından seçilecektir. Bu komisyonların verdiği kararlar katî ve nihaidir.

Bu verginin tesbiti ve tahsili için zaman geniş olarak bırakılmamıştır. Çünkü bu işi, para kuvvetiyle suiistimallere yol açılmasından ve her çeşit tezvirattan korumak yolunu tutmayı hayırlı bulduk. Bu sebeplerle vergilerin tesbit ve ilânı için 15 gün koyduk, onun için zamanı dar tuttuk. Bunu takibeden 15 gün içinde tahsili şart koyduk. Bu müddeti takibeden birinci haftada % 1 fazlasiyle, ikinci haftada ise % 2 fazlasiyle tahsili şart koştuk.

Parayı vermiyenler için bir taraftan Tahsili Emval Kanununu harekete geçirmekle beraber diğer taraftan mükellefleri amele teşkilâtına göndermeyi hem işçi tedarikini hem de para tahsilini kolaylaştırıcı müteyyideler addettik. (Alkışlar).

Bu kanun ile takibettiğimiz hedef tedavüldeki paraları azaltmak ve memleket ihtiyaçlarımıza karşılık hazırlamaktır. Bu böyle olmakla beraber bu kanunun tatbikinden, Türk parasının kıymetlenmesi, mühtekirler üzerinde toplanan halk buğzunun silinmesi, vergileri ödemek için bizzarure satışa çıkarılacak malların fiyatlarında bir ifrat husule gitmemesi gibi tali faydaların tahassül etmesi de imkân haricinde addedilemez.

Arkadaşlar;

İçinde bulunduğumuz iktisadi buhranın başlıca zorluklarını ve bu zorluklara karşı düşündüğümüz tedbirleri birer birer ve bir kül halinde arzettim. Yardımlarınız ve tadilleriniz ile resanet ve kuvvet kazanacak olan tedbirlerimizin bu mücadeleden galip çıkacağına katiyen inanıyoruz. (Alkışlar) Çünkü vatanımızın bugünkü çocukları yalnız büyük bir neslin evlâtları değildir, aynı zamanda ölçüsüz düşmanları yenen büyük bir neslin tâ kendisidir. (Sürekli alkışlar ve bravo sesleri).

B. Râná Tarhan'ın sözleri

Başvekilimizin sürekli alkışlar arasında sona eren nutkundan sonra kürsüye Müstakil Grup Reis Vekili İstanbul Mebusu Ali Râná Tarhan gelmiş ve Başvekilimizin beyanatlarındaki samimî tahlil ve güçlükleri yenmek azmini Grupun büyük takdirle telâkki ettiğini ve bu zihniyetle yenilmiyecek güçlük bulunmadığını belirtmiştir.

Bundan sonra B. Râná Tarhan beyanattaki iki tedbir hakkında Müstakil Grupun görüşlerini izah ettikten sonra sözlerini şöyle bitirmiştir:

"Bahis buyurdukları varlık vergisine gelince sayın Hükümetin bu kanunu teklifini, malî, iktisadî ve içtimaî bakımlardan yerinde buluyoruz. Aynı hedefe varacak ve faydası devamlı olacak başka lâyihaları da bekleriz.

Kanun teklifi için geniş salâhiyet istiyerek tatbik mesuliyetini almaktan çekinmemelerini ayrıca takdire lâyik görüyoruz. Muvaffak olacaklarına itimat eder ve güzel başarılar dileriz."

B. Râná Tarhan'dan sonra kürsüye gelen Refik İnce (Manisa), beyanatı çok yerinde bulduğunu ifade eden sözler söyledikten sonra celse dağılmıştır.

Meclis öğleden sonra da saat 15 te toplanmış ve Başvekilimizin beyanatın - da geçen kanun lâyihalarının müstaceliyet kararıyle müzakeresine başlamıştır.

Bugün saat 16 ya kadar Radyo ve Telgraflarla gelen dış haberler

Alman orduları
İşgal altında bulunmıyan Fransa topraklarına yürüme emri aldılar

Londra, 11 a.a. — Alman kontrolü altında bulunan Paris radyosunun bildirdiğine göre, Hitler, alman ordusuna işgal altında bulunmıyan fransız topraklarına yürümesini emretmiştir.

ÇÖLDE yolunu şaşıran onbinlerce İtalyan askeri ÖLÜYOR

Londra, 11 a.a. — Daily Mail gazetesinin Kahire'deki hususi muhabiri bildiriyor: Rommel'in çölde 6 italyan tümenini aç, susuz ve vasıtasız bırakmış olması modern bir ordunun başına asla gelmedik bir felâket doğurmak üzeredir. On binlerce italyan askeri teslim olmak için müttefik kıtalarını günlerce araştırdıktan sonra tamamiyle yollarını şaşırmış bir halde açlıktan ve susuzluktan ölmektedir.

Sekizinci ordu italyanlara yardım için tedbirler almaktadır. Müttefik uçak filoları dolaşarak bunları bulmak emrini almışlardır. Düzünelerce seyyar kollar teşkil edilmiştir. Bunlar çölde dolaşarak italyanlara yiyecek, içecek ve ilâç yetiştirecekler.

CEZAİR'de Petain Umumî Vâliye güvenini teyid etti

Vichy, 11 a.a. — Ofi ajansının verdiği bir habere göre Mareşal Petain Cezair umumi valisi General Châtel'e bir telgraf çekerek kendisi hakkında beslemekte olduğu itimadı teyidetmiş ve kendisine mukavemete devam etmesi için vermiş olduğu talimata riayet etmesini bildirmiştir.

Cezair umumî vâlisi idareyi ele aldı

Vichy, 11 a.a. — Cezair umum valisi Châtel, Constantin'e giderek Cezair'in idaresini ele almıştır.

Avrupa'da 2 nci cephe

Vaşington, 11 a.a. — M. Ruzvelt ve Çörçil Avrupa'da ikinci cephenin gelecek seneden evvel kurulamıyacağına karar vermişlerdir.

Mrl. Petain
Bütün fransızlara hittâbetti
Fransa'dan başka bir düşüncesi olmıyan Mareşalinize güveniniz

Vichy, 11 a.a. — Mareşal Petain dün akşam radyoda fransız milletine aşağıdaki hitabede bulunmuştur:

"— Fransızlar,

Hayatımın en elim günlerini yaşamış olduğumu zannediyordum. Bugünkü vaziyet bana 1940 vaziyetini hatırlatıyor.

Fransızlar,

Sizden en büyük sükûneti istiyorum. Şimal Afrika'da alıkonulan Amiral Darlan'ın yokluğunda deniz, kara ve hava kuvvetlerinin başkomutanlığını elime aldım.

Vatanın şerefi ve korunması için ölen ve ölmekte olan denizcilerimizi, askerlerimizi ve tayyarecilerimizi selâmlarım.

Anavatanın ve imparatorluğun fransızları,

Fransa'dan başka bir düşüncesi olmıyan mareşalinize itimat ediniz."

ULUS — 24. üncü yıl. — No. 7638
İmtiyaz sahibi
Hasan Reşit TANKUT
Neşriyat ve Müessese Müdürü
NAŞİT ULUĞ
ULUS Basımevi ANKARA

Portekiz'de iç kargaşalıklar

Lisbonne, 11 a.a. — Diario da Manha gazetesi, şimal Afrika hadiseleri ile Portekizin durumu hakkında neşrettiği bir yazıda şöyle diyor:

İngiliz ve Amerikan hükümetlerinin memleketin bitaraflığına ve hükümranlık haklarına riayet edilmeğine dair vermiş oldukları temînata rağmen harp Pasifik'te Portekiz müstemlekelerine kadar getirildikten sonra şimdi hudutlarımıza daha ziyade yaklaşmış bulunuyor.

Portekizlileri biribirlerine bağlıyan millî birlik bağlarının aha sıkı bir surette sarmak zamanı gelmiştir. Son günlerde yapılan bazı nümayişler memleketin dahilî sulhuna ve millî nizamımıza karşı yapılmış suykastlerdir. Bu gibi caniyane hareketlerin komünistlerin tahrikleri neticesinde yapıldığına şüphe yoktur. Sovyetler bütün dünyada ihtilâl çıkarmak maksadiyle kurdukları teşkilâtta bir gün kullanmak üzere her tarafta kendilerine âlet olacak adamlar bulmuşlardır. Bu adamlar muhtelif memleketlerde millî mahiyette gösterilen bazı komünist teşkilâtında gizli faaliyette bulunmaktadırlar.

Berlin gazetelerinin M. Çörçil için yazdıkları

Berlin, 11 a.a. — Alman gazeteleri ingiliz başvekili M. Çörçil'in dün akşam Londra Belediye Reisinin ziyafetinde söylediği nutuktan kısaca bahsediyorlar. Gazeteler bu muhtasar yazılarında Çörçil'in bir sözünü bilhassa belirtmektedirler. İngiliz Başvekili kendisini Ruzvelt'in faal ve işgüzar mümessili olarak tavsif etmiştir. Gazetelerin tebarüz ettirdiği diğer bir nokta da Çörçil'in şu sözleridir:

Ben İngiltere ile ingiliz imparatorluğunun tasfiyesine nezaret etmek için başvekil olmadım.

Bu taarruz geçen ağustos'ta kararlaşmıştı

Vaşington, 11 a.a. — Şimal Afrika hareketlerinden bahseden Mr. Ruzvelt şimdi yapılmakta olan taarruzun geçen ağustos ayında kararlaştırılmış olduğunu bildirmiştir.

Fransa'daki Amerikan menfaatlerini İsviçre himaye edecek

Berne, 11 a.a. — Resmen bildirildiğine göre, Amerika Birleşik Devletleri hükümetinin talebi ve Vichy hükümetinin de muvafakati üzerine İsviçre Fransa'daki Amerikan menfaatlerinin himayesini üzerine almıştır.

Haiti ve Küba Vichy ile münasebeti kestiler

Paris, 11 a.a. — Ofi ajansının verdiği bir habere göre Haiti Cumhuriyeti Fransa ile münasebetlerini kesmiştir.

☆

Buenos - Aires, 11 a.a. — Küba cumhurreisi M. Battista Vichy hükümeti ile Küba hükümeti arasında siyasi münasebetlerin kesilmiş olduğunu bildirmiştir.

Amerikan gazetecileri Vichy'den uzaklaştırılıyor

Paris, 11 a.a. — Vichy'de bulunan Amerikan gazetecileri bugün öğleden sonra Vichy'den 25 kilometre uzakta Chatel-Guyon'a nakledileceklerdir. Amerikan gazetecileri, kendilerine devamlı bir ikamet yeri gösterlinceye kadar orada kalacaklardır.

İngiliz ve Amerikan uçakları Tulon'a taarruz ettiler

Paris, 11 a.a. — Ofi ajansının aldığı bir habere göre ingiliz ve amerikan uçakları dün gece saat 23 e doğru Toulon limanı üzerinde uçmuşlardır. Uçaksavar bataryaları faliyete geçmiştir.

SON DAKİKA

Alman'lar Tunus'a asker çıkardılar

Londra, 11 a.a. — Resmen bildirildiğine göre almanlar Tunus'a asker çıkarmışlardır.

Alman askerleri tayyarelerle taşınmıştır. İşgal tedricî bir surette son birkaç gün içinde olmuştur.

Bir gemi kafilesine hücum

Londra, 10 a.a. — Amirallik Dairesinin tebliği :

Kıyı kuvvetlerimize mensup harp gemileri dün gece Torschelling açıklarında himaye altında giden bir düşman kafilesine hücum eerek orta büyüklükte bir petrol gemisini torpillemiştir. Mütteaddi himaye gemisine mermiler isabe ettirilmiştir. Torpil atan seri botlarımız hücumlarını pek yakından yapmış olmalarına rağmen hiç bir kayıp veya hasara uğramamışlardır. Hücum düşman gemileri arasında karışıklık vukua getirmiş ve gemilerimiz çekildikten çok zaman sonra düşman gemilerinin biribirine ateş ettikleri görülmüştür.

Tunus Umumî Vâlisi Amerika hatları içinde

Tunus umumî vâlisi

Londra, 11 a.a. — Daily Express gazetesinin siyasî muharriri yazıyor: Bu sabah erkenden Londra'ya gelen haberlere göre, Tunus umumi valisi Amiral Esteva, Amerika hatları içerisinde bulunan Betif'e gelmiştir.

Kazablanka civarında şiddetli çarpışmalar

Madrit, 11 a.a. — Rabat'taki fransız radyosu bu sabahki neşriyatında Portlyautey yakınlarında şiddetli muharebeler cereyan etmekte olduğunu ve Kazablanka'nın gittikçe tehdit altına girmekte bulunduğunu bildirmiştir. Hücum eden kuvvetler bu şehri, halkı hiç hesaba katmaksızın, bataryalarının şiddetli ateşi altına almışlardır. Kuvvetli bir Amerikan müfrezesinin şehir yakınlarında durdurulduğu ve makineli tüfek ateşiyle dağıtıldığı bildirilmektedir.